

Utbildningsinspektion i Jällaskolan, gymnasieskola och gymnasiesärskola

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen inriktas mot sex områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sex områdena, som granskas utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Kunskaper, utveckling och lärande

Verksamheten:

2. Arbetsmiljö och delaktighet
3. Pedagogisk verksamhet och undervisning
4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

5. Tillgång till utbildning och omsorg
6. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kunskapsbedömningen och betygssättningen, kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning och stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och övriga författningar. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut, riktat till huvudmannen, angående förbättrings- och kritikområden.

Genomförandet av inspektionen i Jällaskolan

Skolverket sände den 22 november 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Jällaskolan har bestått av undervisningsråden Lee Gleichmann och Gudrun Rendling. Besök i Jällaskolan genomfördes den 22 och 23 mars 2005.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Jällaskolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Jällaskolan genomfördes formella intervjuer med skolledning, lagledare, lärare i kärnämnen och karaktärsämnen, elever i samtliga årskurser, föräldrar, studie- och yrkesvägledare, elevvårdspersonal samt företrädare för elevrådet. Lektioner i olika ämnen besöktes. Under besöket fördes också mer informella samtal med elever och personal.

Övrig information av betydelse för inspektionen har varit den dokumentation skolan har lämnat till Skolverket samt information som lämnats av skolledningen.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Jällaskolan	Antal studerande
Gymnasieskola	331
Gymnasiesärskola	36
Kommunal vuxenutbildning, komvux	42

Utbildningen vid Jällaskolan omfattar Naturbruksprogrammet (NP) med profilerna hästhållning, djurvård, jord-/skogsbruk och naturvetenskap, Individuellt program-naturbruk (PNP praktiskt naturbruksprogram), Gymnasiesärskola med profilerna jord-skog-trädgård och jord-skog-trädgård-djur (JST respektive JST-djur) och Vuxenutbildning-hästhållning, skogsbruk, djurvård, jordbruk-driftsledning (PU påbyggnadsutbildning).

I skolans ledningsgrupp ingår rektor, biträdande rektorer, administrativ chef och lagledare. Skolans elever och pedagogiska personal är organiserade i sex utbildningslag. Varje lag leds av en lagledare som ansvarar för personal, ekonomi och övergripande planering. Förutom ansvar för gymnasieutbildningen har

varje lag också ansvar för vuxenutbildning och uppdragsutbildning. Utöver utbildningslagen finns ytterligare tre lag: Gården, Kök/städ och Administrationen. Cirka hälften av skolans elever bor i Uppsala kommun. Övriga elever i skolan kommer främst från länet men också från kommuner närliggande till Uppsala län.

Bedömning

1. Kunskaper, utveckling och lärande

Kunskaper relaterade till kursplanernas mål

Läroplanen för de frivilliga skolformerna (Lpf 94) föreskriver att gymnasieskolan skall utveckla och fördjupa de kunskaper eleverna tillgodogjort sig inom den obligatoriska skolan dels som en förberedelse för yrkesverksamhet och studier inom bland annat universitet och högskolor, dels som en förberedelse för livet som vuxna samhällsmedborgare. I Lpf 94 anges också att skolan skall sträva mot att eleverna tillägnar sig goda kunskaper i de kurser som ingår i de studieprogram eleverna har valt.

Inspektionen visar att betygsresultaten i Jällaskolan är högre på det nationella programmet i jämförelse med riket. Betygsresultaten på Individuellt program ligger i stort på samma nivå som riksvärdena men något lägre än andra individuella program i kommunen.

Genomsnittlig betygspoäng år 2004 enligt Skolverkets statistik

Program	Riket	Uppsala	Jällaskolan
Naturbruksprogrammet	13,4	-	14,1
Individuellt program	9,6	9,9	9,5

Betygsresultaten i kärnämneskurser visar att 97-100 procent av eleverna fick minst betyget godkänt i ämnena engelska, estetiska verksamhet, matematik, naturkunskap, religionskunskap och svenska medan 92-94 procent av eleverna fick minst betyget godkänt i ämnena idrott och hälsa samt samhällskunskap. Med undantag av ämnet idrott och hälsa, där Jällaskolans värden i stort ligger på samma nivå som riksvärdena, är skolans resultat i kärnämnen genomgående bättre än de som gäller för riket i övrigt. Dock är andelen elever med reducerat program, 19,1 procent, betydligt högre på Jällaskolan i jämförelse med riket där värdena för Naturbruksprogrammet ligger på 7,2 procent. Någon entydig förklaring till den höga andelen elever med reducerat program är enligt skolan svår att finna, men bidragande orsaker är bland annat elevernas skiftande förkunskaper och det faktum att vissa elever har haft relativt stor frånvaro. I skolans kvalitetsredovisning för år 2004 framkommer att antalet skoltrötta elever har ökat, att det råder en viss osäkerhet kring gymnasievalet och att andelen elever som, enligt skolans bedömning, kommer från socialt sett svårare familjeförhållanden har ökat. Faktorer som både var för sig och sammantaget kan resultera i att eleverna får svårigheter att klara av ett fullständigt program.

Andelen elever som lämnar Jällaskolan med behörighet till högskola ligger högre än motsvarande riksvärdena för elever på Naturbruksprogrammet.

Andelen elever behöriga till högskola 2004 enligt Skolverkets statistik

Program	Riket	Jällaskolan
Naturbruksprogrammet	83,8	89,7

Mot bakgrund av de betygsresultat som här redovisats och vad som för övrigt framkommit i inspektionen, bedömer inspektörerna att Jällaskolans resultat är goda och står i överensstämmelse med läroplanens mål inom det aktuella området.

Utveckling och lärande relaterat till läroplanens mål kring kunskaper

Enligt Lpf 94 skall skolan verka för att eleverna utvecklar vissa kunskapskvaliteter. Bland annat skall skolan sträva mot att varje elev kan nyttja sina kunskaper som verktyg för att formulera och pröva antaganden, reflektera över erfarenheter, kritiskt granska och värdera påståenden, lösa praktiska problem och uppgifter. Skolan skall även sträva efter att eleverna blir medvetna om sitt eget sätt att lära, utvecklar en tillit till sin egen förmåga och utvecklingspotential och kan utvärdera sitt lärande.

Av den dokumentation som inspektörerna tar del av på plats (bl.a. individuell undervisningsplanering), intervjuer med lärare, elever och föräldrar och de observationer inspektörerna gör i samband med lektionsbesök, framgår att skolan lägger stor vikt vid att säkerställa att eleverna utvecklar de kunskapskvaliteter som uttrycks i läroplanen. Detta märks enligt inspektörerna i skolan som helhet, men är särskilt påtagligt i gymnasiesärskolan. Eleverna uttrycker överlag att de är medvetna om sitt eget sätt att lära, att de kontinuerligt tränas i att både arbeta självständigt och tillsammans med andra i olika gruppkonstellationer, att de ofta utvärderar arbetet tillsammans med lärarna och att undervisningen i Jällaskolan stimulerar lusten att lära.

Skolans systematiska arbete med uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i riktning mot läroplanens mål att sträva mot är emellertid inte tillräckligt synliggjort enligt inspektörerna. Detta får till följd att resultatet inom nämnda område blir svårbedömt. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör utveckla detta arbete så att resultaten framträder tydligare.

Utveckling och lärande relaterat till läroplanens mål kring normer och värden

Både Lpf 94 och skollagen lyfter fram skolans demokratiuppdrag. Skolan skall verka för att eleverna utvecklar förståelse och respekt för andra människor samt en vilja till personligt ansvarstagande för såväl den egna utbildningen som samhällslivet i stort. Utbildningen skall genomsyras av ett demokratiskt förhållningssätt och av demokratiska arbetsformer.

I kvalitetsredovisningen för år 2004 presenteras resultatet av den så kallade trygghetsenkäten där eleverna besvarat frågor som rör trygghet och trivsel i skolmiljön. Sammanställningen visar att skolans kvalitetsmedelvärde inom detta område ligger på 3,6 på en skala där 1 uttrycker lägsta värde och 4 det högsta värdet. En jämförelse med resultaten från de två närmast föregående åren visar

på stabila värden över tid. För gymnasiesärskolan finns en separat kvalitetsredovisning. Av gymnasiesärskolans kvalitetsredovisning för år 2004 framgår att 100 procent av de elever som medverkat i enkätundersökningen anser att de har kamrater i skolan, 86 procent att de känner sig trygga i skolan och 80 procent att de trivs i skolan.

I intervjuer och samtal med elever framkommer att de känner sig trygga i skolmiljön och att förhållandet mellan lärare och elever överlag är mycket gott. Inspektörerna uppfattar även att eleverna har tillägnat sig demokratins grundläggande principer. Eleverna ger också uttryck för att de tycker det är viktigt att ta ansvar för sin utbildning och framhåller att hela verksamheten i Jällaskolan, med hästhållning, djurvård, jord- och skogsbruk, naturbruk och trädgårdsskötsel förutsätter att eleverna tar aktivt ansvar både för sin utbildning och för miljön i stort. Inspektörerna får flera konkreta exempel på elevernas ansvarstagande i såväl undervisningen som i exempelvis stallet och ladugården.

Inspektörerna bedömer att Jällaskolans arbete med normer och värden ger goda resultat men att skolans systematiska uppföljning och utvärdering av arbetet med demokratiuppdraget bör utvecklas så att resultatet av skolans insatser inom detta område framträder tydligare.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att resultatet av skolans arbete med kunskaper, utveckling och lärande är av god kvalitet. Inspektionen visar att Jällaskolan lägger betydande kraft på att säkerställa att eleverna utvecklar de kunskapskvaliteter som uttrycks i läroplanen. Arbetet med demokratiuppdraget och elevernas ansvarstagande, både i utbildningen och för miljön i övrigt, tillmäts stor betydelse. Skolans systematiska arbete med uppföljning och utvärdering av elevernas utveckling och lärande i förhållande till dels läroplanens kunskapsmål, dels till läroplanens mål kring normer och värden bör dock utvecklas så att resultaten av skolans insatser inom nämnda områden framträder.

2. Arbetsmiljö och delaktighet

Samverkan och delaktighet

I författningarna anges att eleverna skall ha inflytande över sin utbildning och att skolan skall främja samverkan med eleverna och deras vårdnadshavare. Arbetsformerna i skolan skall vara demokratiska och lärarna skall utgå från att eleverna både kan och vill ta ansvar för sitt lärande och sin kunskapsutveckling i skolan. För gymnasieskolan finns även särskilda krav på att skolan skall ha klassråd och skolkonferens. Därutöver preciseras i arbetsmiljölagen att elevskyddsombud skall finnas på skolan.

Inspektionen visar att Jällaskolan på flera olika sätt söker utveckla elevernas inflytande över utbildningen och den övriga verksamheten i skolan. Framför allt i de praktiska ämnena ges eleverna stort utrymme att ta betydande ansvar både för sin egen utbildning och för verksamheten på Jällaskolan som helhet. Detta gäller i lika hög grad för eleverna i gymnasieskolan som för eleverna i gymnasiesärskolan. De elever inspektörerna möter i samband med besöket bekräftar att elevinflytande är ett prioriterat område i skolan och uppger att de har förhållandevis stort inflytande på val av arbetsformer och arbetssätt, men mindre inflytande när det gäller val av läromedel.

I skolan finns flera samrådsorgan där eleverna både tränas i mer formaliserade demokratiska beslutsprocesser och får möjlighet att påverka såväl utbildningen som skolmiljön. Av inspektionen framgår bland annat att skolan har satsat på utbildning av elevskyddsombud och att elevskyddsombuden deltar i skyddsronder cirka 4-5 gånger per år. I Jällaskolan finns också "lagråd" med elevrepresentation inom varje inriktning i skolan. Ett syfte med lagråden är enligt skolledningen att de frågor som avhandlas i detta forum skall ligga så pass nära elevernas egen skolvardag att eleverna stimuleras till engagemang.

Vidare framkommer att skolkonferens genomförs i enlighet med författningarnas krav men att det bitvis varit svårt att skapa tillräckligt engagemang hos eleverna för de frågor som avhandlas i skolkonferensen. Skolan planerar därför att i samarbete med elevrådet utveckla arbetet i skolkonferensen så att elevernas intresse att delta ökar.

Elevrådet, som består av elever från både gymnasieskolan och gymnasiesärskolan, sammanträder vanligtvis en gång per månad. Klassråd finns också men genomförs med varierande tidsintervaller i skolan och är av skiftande kvalitet. På Individuellt program förekommer klassråd ibland flera gånger per vecka, medan gymnasiesärskolan har klassråd en gång per vecka och gymnasieskolan i övrigt har klassråd med olika frekvens. I intervjuer med lärare och elever framkommer att det tidigare läsår funnits en fast tid i schemat för klassråd och att dessa enligt samstämmiga uppgifter då fungerade bättre. Lärarna har därför framfört önskemål till skolledningen om att den fasta tiden för klassråd i schemat skall återinföras så att klassrådets ställning i skolan stärks. Inspektörerna erfar också att det finns klasser som inte har några klassråd alls utan att beslut i olika gemensamma frågor istället fattas "spontant", när tillfälle ges. Detta står inte i överensstämmelse med författningarnas krav och måste åtgärdas.

I skolans kvalitetsredovisning för år 2004 framkommer att resultatet av den så kallade delaktighetsenkäten har försämrats något det senaste året jämfört med de två föregående åren. Skolans kvalitetsmedelvärde inom området har sjunkit från 2,7 år 2003 till 2,6 år 2004 på en skala där 1 uttrycker lägsta värde och 4 det högsta. Det kan enligt inspektörerna inte uteslutas att detta resultat till dels är ett uttryck för att klassrådets ställning i skolan försvagats.

När det gäller skolans samverkan med föräldrar uppfattar inspektörerna att denna genomgående fungerar väl. Föräldramöten genomförs som regel en gång per läsår och en gång årligen arrangeras den så kallade Jälladagen då eleverna visar upp skolverksamheten för föräldrar och andra anhöriga. Några föräldrar ger också exempel på lyckade samverkansprojekt mellan skolan och föräldrar i enskilda ämnen. Flera föräldrar uttrycker i intervjuer att skolan är lyhörd för föräldrarnas synpunkter och att lärarna vanligtvis är snabba på ett ge återkoppling i enskilda elevärenden.

Inspektörerna bedömer att skolas arbete med demokratiuppdraget huvudsakligen ligger i linje med vad som anges i Lpf 94 och att skolans insatser inom området av god kvalitet.

Arbete mot kränkande behandling

I författningarna finns tydligt angivet att skolan skall förebygga och motverka alla former av kränkande behandling samt vidta åtgärder så snart fall av kränkande behandling upptäcks.

Av den dokumentation inspektörerna tagit del av framgår att Jällaskolan har utarbetade handlingsprogram för att motverka främlingsfientlighet, rasism och mobbning. Till skolans handlingsprogram hör även ett antal bilagor, där en av bilagorna innehåller hänvisningar till gällande författningar medan en annan bilaga utgör en faktasammanställning över olika symboler, märken och sifferkombinationer som är vanligt förekommande i nazistiska kretsar. Ytterligare en bilaga innehåller förslag på litteratur, filmer och olika faktasidor på internet som kan användas i det förebyggande arbetet mot främlingsfientlighet och rasism.

Jällaskolans arbete för att förebygga och motverka kränkande behandling leds av företrädare för elevvården och innefattar bland annat kamratstödjarverksamhet i samarbete med stiftelsen Friends och ”inskolningsverksamhet” för alla elever i årskurs 1. Skolans kamratstödjare träffas regelbundet tillsammans med skolsköterska och kurator för att ventilerar aktuella frågor med utgångspunkt i kamratstödjaruppdraget. Andra förebyggande insatser från skolans sida är information till föräldrar, elever och personal om aktuella handlingsprogram och återkommande samtal i klasserna om kränkande behandling, rasism och främlingsfientlighet.

I den händelse fall av kränkande behandling uppdagas ansvarar skolans kuratorer för samordningen kring aktuella ärenden. Till sin hjälp har de, förutom kamratstödjarna, elevvårdsteamet och skollädaingen även ett antal resurspersoner som utsetts bland den personal i skolan som har särskilt starkt intresse och engagemang i frågor som rör kränkande behandling.

Eleverna uppger i intervjuer och samtal att skolan överlag är snabb med att gripa in om tendenser till eller fall av kränkande behandling upptäcks och att de vuxna är tydliga med att markera var gränserna går för oacceptabelt beteende. Samtidigt framkommer i inspektionen att skolans gemensamma regler för den sociala samvaron i skolan inte är allmänt kända av eleverna, trots att företrädare för eleverna varit delaktiga i utformningen av dessa. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör förtydliga reglerna för eleverna. Inspektörerna erfar också att det finns elever som känt sig kränkta av personal på skolan. Inspektörerna uppfattar att även rektorn nåtts av dessa signaler och vidtagit vissa åtgärder för att komma tillrätta med problemet. Eftersom skolans insatser, av elevernas ut-sagor att döma, inte varit tillräckliga bör skolan enligt inspektörerna vidta ytterligare åtgärder för att försäkra sig om att kränkningarna inte fortgår.

Det samlade intryck inspektörerna får är att både skolans arbete mot kränkande behandling och värdegrundsfrågorna intar en framskjuten plats i Jällaskolans verksamhet och att det särskilt i gymnasiesärskolan finns en levande diskussion om normer och värden. Inspektörerna bedömer att skolans arbete inom detta område sammantaget är av god kvalitet och ligger väl i linje med vad som anges i författningarna.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att såväl skolans arbete med demokratiuppdraget som skolans värdegrundsarbete huvudsakligen står i överens-

stämmelse med vad som anges i författningarna och är av god kvalitet. Emellertid framkommer i inspektionen att klassråd inte finns i alla klasser. Detta är inte i enlighet med författningarnas krav. Inspektionen visar också att skolans gemensamma regler för den sociala samvaron inte är allmänt kända av eleverna, varför inspektörerna bedömer att skolan bör förtydliga dessa för eleverna. De uppgifter som framkommer i inspektionen om att elever känt sig kränkta av personal i skolan bör enligt inspektörerna tas på största allvar. Trots att skolan redan tidigare vidtagit vissa åtgärder för komma tillrätta med problemet, bedömer inspektörerna att det är angeläget att skolan vidtar ytterligare åtgärder för att försäkra sig om att kränkningarna inte fortgår.

3. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Lokala mål och innehåll

Författningarna fastslår att gymnasieskolan och gymnasiesärskolan, i samverkan med personal och företrädare för eleverna, skall upprätta en arbetsplan. Arbetsplanen skall beslutas av rektorn och regelbundet följas upp och revideras.

Av den dokumentation som inspektörerna tagit del av framgår att Jällaskolan inte har upprättat någon arbetsplan. Istället finns ett så kallat uppdrags- och åtagandeavtal mellan Uppsala kommun och kommunens gymnasieskolor. Inspektörerna uppfattar att nämnda avtal ligger till grund för de lokala mål som formuleras i skolans strategiska verksamhetsplanering för läsåret 2004/2005.

I intervjuer framkommer att elever och föräldrar i stort är nöjda med den samlade information skolan ger om nationella mål och riktlinjer i samband med starten i årskurs 1. Inspektionen visar även att lärarna ofta diskuterar kursmål med eleverna. Utvärdering av genomförda kurser tillsammans med eleverna förekommer också om än i varierande utsträckning.

Inspektörerna bedömer att de lokala måldokument som används i Jällaskolan står i överensstämmelse med nationella mål och riktlinjer och reflekterar den syn på kunskap och lärande som uttrycks i läroplanen.

Organisering av undervisningen och tidsanvändningen

I Lpf 94 anges att undervisningens uppläggning, innehåll och arbetsformer både skall anpassas efter elevernas varierande behov och förutsättningar och främja ett aktivt elevinflytande.

Av skolans dokumentation om hur verksamheten är utformad och i intervjuer med lärare, elever och föräldrar framgår att flexibilitet är ett ledord i Jällaskolan. Detta reflekteras såväl i skolans ansträngningar att försöka tillmötesgå elevernas skiftande behov som i skolans sätt att organisera undervisningen. Inspektörerna ser många goda exempel på flexibel organisering av eleverna i olika gruppkonstellationer och uppfattar att eleverna har förhållandevis stort inflytande när det gäller gruppernas sammansättning. Skolans inriktning innebär att undervisningen också måste ta hänsyn till vår- och höstbruk samt vegetationsperioden. Även den arbetsplatsförlagda utbildningen (APU), som är ett viktigt inslag i utbildningen, förutsätter en hög grad av anpassning från skolans sida eftersom den både är avhängig tillgången till lämpliga platser och till viss del årstidsväxlingarna. Enligt inspektörernas erfarenhet är det vanligt att elever i gymnasieskolan

upplever stress i skolarbetet, av detta ser inspektörerna emellertid inget i Jällaskolan. Tvärtom påpekar flera elever att det råder en god balans mellan de teoretiska och praktiska ämnena och att detta stärker lusten att lära samt motverkar stress.

Inspektörerna bedömer att skolans organisering av undervisningen svarar väl mot vad som anges i Lpf 94 i detta avseende.

Arbetssätten

Enligt författningarna skall skolan ge eleverna möjlighet att se den egna kunskapsutvecklingen i ett sammanhang. Skolan skall därför verka för att en helhet nås i utbildningen. Elevernas olika sätt att lära skall också ges utrymme i undervisningen och eleverna skall vara delaktiga i planeringen av undervisningen. Vidare anges att eleverna skall få pröva olika arbetssätt och arbetsformer.

Inspektionen visar att de arbetssätt och arbetsformer som tillämpas i Jällaskolan genomgående bygger på integrering mellan teori och praktik. Skolans lagorganisation främjar enligt inspektörerna såväl ämnesintegrering som samverkan mellan de olika personalkategorier som finns representerade på Jällaskolan exempelvis lärare, förmän och instruktörer. Både elever och föräldrar beskriver hur skolan arbetar för att skapa en helhet i utbildningen genom bland annat ämnesintegrering. Ett konkret exempel är när eleverna i fysikämnet fördjupar sig inom området "krafter" och sedan får tillfälle att omsätta sina teoretiska kunskaper rent praktiskt i samband med traktorkörning och därefter dra egna slutsatser kring vad de har lärt sig i sammanhanget. Inspektörerna uppfattar att eleverna överlag har stort inflytande över planeringen och att lärarna successivt försöker få eleverna att ta ett ökat ansvar för framför allt de praktiska momenten i utbildningen.

Inspektörerna bedömer att arbetssätten och arbetsformerna i Jällaskolan är av mycket god kvalitet och att stor vikt läggs vid elevernas möjlighet att utveckla de kunskapskvaliteter som beskrivs i Lpf 94.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

Skolan är enligt författningarna skyldig att erbjuda stöd till elever som riskerar att inte uppnå de kunskapsmål som anges i kursplanerna. För elever i behov av särskilda stödinsatser skall åtgärdsprogram utarbetas. Författningarna slår också fast att rektorn skall vara ledamot av elevvårdskonferensen.

I Jällaskolan finns en väl utbyggd elevvårdsorganisation med en tydlig roll- och ansvarsfördelning samt fungerande rutiner för att utreda, åtgärda och följa upp elever i behov av stöd. I skolans elevvårdsgrupp (EVG) ingår kuratorer, skolsköterska, speciallärare, studie- och yrkesvägledare (SYV) och rektorn. EVG har fasta tider varje vecka som lärarna kan boka in sig på för kortare avstämningar och/eller konsultationer i olika elevärenden. Tanken med dessa fasta "lärartider" är att elevvårdsgruppen ska kunna göra en första bedömning av huruvida ett elevärende bör bli föremål för en elevvårdskonferens (EVK) eller ej. När EVG har gjort sin bedömning förs elevärendet antingen tillbaka till ansvarig klassföreståndare som med stöd av EVG arbetar vidare med "fallet" eller också förs elevärendet vidare till EVK där beslut om åtgärder fattas. Inom gymnasie-särskolan sker även kontinuerlig samordning med andra verksamheter i kom-

munen bl.a. daglig verksamhet, rehabilitering, Barn och ungdomspsykiatri (Bup), arbetsgivare och SYV. Förutsatt att eleverna inte är myndiga har skolan som regel täta kontakter med berörda vårdnadshavare.

Som ett led i skolans arbete med stöd och individanpassning använder sig skolan av olika modeller för att både medvetandegöra eleverna om deras eget sätt att lära och för att få underlag för individuell studieplanering. En sådan modell är KOLL (en förkortning av Konsten och Lusten att Lära) som används i gymnasieskolan och en annan är den så kallade "Tennisplanen" som används i gymnasiesärskolan. Modellerna innebär bland annat att en inventering görs av elevernas intressen, motivation, studieförutsättningar och studiemål. Alla elever i skolan har också individuella studieplaner. Skolan genomför även kommun-gemensamma tester i matematik, engelska och svenska med alla elever i årskurs 1 för att se vilka elever som är i behov av stödinsatser. De elever som får låga resultat på testerna erbjuds samtal, ytterligare tester och därefter riktat stöd.

Elever som har mer omfattande studiesvårigheter har möjlighet att få stöd i den så kallade Studion. I Studion bedrivs undervisning i mindre grupper, lugnare tempo och med särskilt avpassade läromedel. Stödet i Studion omfattar företrädesvis ämnena svenska, engelska och matematik. För de elever som behöver stöd i karaktärsämnena finns inom inriktningen djurvård möjlighet till stöd i den nyligen inrättade "Djur-studion". Elever på Individuellt program erbjuds en rad olika stödinsatser och uppföljning av beslutade stödinsatser sker regelbundet, ibland flera gånger per vecka.

Inspektörerna bedömer att skolans arbete med individanpassning och stöd överlag är väl utbyggt och fungerar bra men att det finns brister i skolans skriftliga dokumentation när det gäller elevvårdsärenden. Bland annat framkommer att åtgärdsprogram inte utarbetas för alla elever i behov av stöd och att uppföljning av vidtagna åtgärder inte alltid dokumenteras. Detta är inte i enlighet med författningarnas krav och måste därför åtgärdas.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

I Lpf 94 anges att skolans arbete med bedömning och betygssättning skall ta sin utgångspunkt i de kunskapsmål som formuleras i kursplanen för respektive kurs och som definieras i betygskriterier. Skolans bedömning av elevernas kunskapsutveckling skall vara allsidig och grunda sig på den samlade information som finns tillgänglig om elevernas kunskaper i relation till de krav som uttrycks i kursplanen.

I inspektionen framkommer att skolans arbete med bedömning och likvärdig betygssättning av elevernas kunskapsutveckling bland annat diskuteras i utbildningslagen och i ämneskonferenser. Lärarna uppger i intervjuer att de försöker ta fasta på kunskapens olika former vid bedömning och betygssättning och framhåller att skolans ämnesintegrerande arbetssätt främjar allsidighet i bedömningarna. Förutom resultaten från de nationella proven bildar såväl muntliga som skriftliga redovisningar, exempelvis föredrag, projektarbeten och prov, underlag för lärarnas bedömning och betygssättning. Elevernas egna utvärderingar av sitt eget lärande beaktas också i sammanhanget. De elever inspektörerna möter i inspektionen anser att lärarna som regel är rättvisa i sin betygs-

sättning och framhåller att dialogen mellan lärare och elever i dessa frågor brukar vara öppen.

Inspektörerna bedömer att skolans arbete med uppföljning och bedömning av elevernas kunskapsutveckling är av god kvalitet och bidrar till en likvärdig betygssättning.

Vägledning och utvecklingssamtal

Skolan skall enligt författningarna sträva mot att eleverna utvecklar en förmåga till individuell studieplanering och medvetna val gällande fortsatt studie- och yrkesinriktning. En förutsättning för detta är att eleverna får information om sin kunskapsutveckling och studiesituation och om de olika studie- och yrkesval som med utgångspunkt i detta står till buds. Ett viktigt underlag i sammanhanget är den individuella studieplanen som enligt gymnasieförordningen skall ligga till grund för utvecklingssamtalen.

I Jällaskolan genomförs utvecklingssamtal som regel en gång per termin. Förutsatt att eleverna inte är myndiga inbjuds föräldrarna alltid att medverka. Därutöver har eleverna återkommande träffar och enskilda samtal med sina mentorer ett par gånger per termin. Elevernas individuella studieplaner, annan dokumentation som rör elevernas studieplanering och kunskapsutveckling samt frånvarorapportering används i utvecklings- och mentorssamtalen.

Både elever och föräldrar uppger i intervjuer att utvecklingssamtalen fungerar bra och att de ger ett gott underlag för elevernas fortsatta studieplanering. Det samma gäller för mentorssamtalen som eleverna beskriver som värdefulla. Dock visar inspektionen att utvecklingssamtalen inte alltid följs upp, alternativt att det ibland kan dröja ända till nästkommande utvecklingssamtal innan någon uppföljning kommer till stånd. Detta är enligt inspektörerna otillfredsställande och bör åtgärdas.

Skolans studie- och yrkesvägledare (SYV) arbetar fortlöpande med information till eleverna om deras valmöjligheter vad gäller framtida studievägar och yrkesinriktning. SYV handlägger också ärenden som gäller programbyten samt deltar varje månad i ett kommunalt nätverk kring elevernas val.

Inspektörerna bedömer att skolans arbete med vägledning och utvecklingssamtal är av god kvalitet och bedrivs i enlighet med författningarnas krav. I inspektionen framkommer dock att skolans uppföljning av utvecklingssamtalen inte fungerar helt tillfredsställande, varför skolan bör förbättra uppföljningsarbetet.

Samverkan och öppenhet

I författningarna framhålls att skolan skall sträva efter ett gott samarbete med arbetslivet och att undervisningen skall rymma ett internationellt perspektiv. Rektorn har ett särskilt ansvar att inspirera till internationella kontakter, samverkan och utbyten i utbildningen.

Jällaskolan har ett väl utbyggt samarbete med arbetslivet både lokalt och regionalt. Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) är en viktig samverkanspartner i sammanhanget inte minst när det gäller den arbetsplatsförlagda delen av elevernas utbildning (APU). Skolan deltar också i olika samverkansprojekt för att utveckla yrkesråd för lantbruk, djurvård och trädgård. Både i gymnasiesärskolans

kvalitetsredovisning för år 2004 och i intervjuer med lärare och skolledning framkommer att skolan har svårt att leva upp till författningarnas krav på 22 veckors APU. Någon övergripande samordningsfunktion eller annat stöd i kommunen kring arbetet med att skaffa fram APU-platser finns inte heller att tillgå för skolan enligt vad inspektörerna erfar.

Framför allt inom gymnasiesärskolan är samverkan med andra myndigheter kring elever i svårigheter vanligt förekommande. Upparbetade kontakter finns och dessa uppges i huvudsak fungera bra, men kräver också mycket tid från skolans sida.

Inspektörerna bedömer att skolans samverkan med arbetslivet och andra myndigheter är väl utbyggt och fungerar bra. Skolans svårigheter att få fram tillräckligt många APU-platser är dock oroväckande varför skolan bör ha en beredskap för alternativa lösningar.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Jällaskolans pedagogiska verksamhet och undervisning genomgående är av god kvalitet. Inspektörerna vill särskilt framhålla skolans arbetssätt och arbetsformer som föredömliga. Inspektionen visar att skolan lägger stor vikt vid elevernas möjlighet att utveckla de kunskapskvaliteter som beskrivs i Lpf 94 och att arbetet med individanpassning och stöd överlag fungerar väl.

Emellertid framkommer i inspektionen att åtgärdsprogram inte utarbetas för alla elever i behov av stöd och att uppföljning av vidtagna åtgärder inte alltid dokumenteras. Detta är inte i enlighet med författningarnas krav och måste åtgärdas. Inspektörerna bedömer vidare att skolans uppföljning av utvecklingssamtalen bör utvecklas.

4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Ansvarsfördelning, beslutsordning och kommunikation

Inspektionen visar att ansvarsfördelningen mellan förvaltningsledningen och skolans ledning är tydlig. De formella kontakterna mellan rektorn och förvaltningsledningen begränsar sig i huvudsak till månatliga rektorsmöten. Övriga kontakter mellan skolledningen och förvaltningsledningen sker vanligtvis på eget initiativ från ansvariga befattningshavare i skolan. Skolledningen uppger att den nya organisationen i vissa avseenden är mer tungarbetad än den tidigare och att det ibland tar lång tid innan skolan får återkoppling i exempelvis ekonomiska frågor.

Rektors ansvar, befogenheter och funktion

I författningarna anges att en rektor skall finnas för ledningen av utbildningen och att rektorn skall vara förtrogen med det dagliga arbetet i skolan samt ta ett övergripande ansvar för verksamheten.

Skolledningen i Jällaskolan består av rektorn och två biträdande rektorer varav den ena också är administrativ chef. Även om rektorn formellt sett är ytterst ansvarig för verksamheten, är det skolledningen som gemensamt fattar beslut i övergripande verksamhetsfrågor. Skolledningens främsta länk till övrig personal är lagledarna som tillsammans med skolledningen ingår i skolans ledningsgrupp.

Lagledarna ansvarar huvudsakligen för frågor som rör ekonomi, personal och planering inom respektive lag.

Bland de lärare och elever inspektörerna möter i inspektionen går uppfattningarna till dels isär vad gäller rektorns förtrogenhet med den dagliga verksamheten. Många elever uppger att rektorn ofta syns till ute i verksamheten och att han emellanåt även deltar i undervisningen, medan andra elever inte är säkra på vem som är skolans rektor. Inspektörerna uppfattar att rektorn både är mer förtrogen med och mest känd av eleverna i gymnasieskolan och mindre insatt och etablerad i gymnasiesärskolans verksamhet.

Inspektörerna bedömer att skolans ledningsorganisation på det hela taget fungerar väl och att ansvarsfördelningen mellan skolledningen, ledningsgruppen och lagledarna är tydlig. Eftersom det både råder delade meningar om rektorns förtrogenhet med den dagliga verksamheten och finns elever som inte vet säkert vem som är skolans rektor, bör rektorn vidta åtgärder för att komma tillrätta med detta.

Rektors pedagogiska ledning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Rektors ansvar som pedagogisk ledare preciseras i Lpf 94. Bland annat finns angivet att rektorn skall ansvara för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen.

Som tidigare redovisats är den pedagogiska organisationen i Jällaskolan uppbyggd kring de olika utbildningslagen. Utbildningslagen har stort mandat att själva planera sin verksamhet utifrån de förutsättningar som gäller för de olika profilerna, exempelvis hur kurser kan fördelas över läsåret beroende på vår- och höstbruk, vegetationsperiod o.dyl. Det är i hög grad inom utbildningslagen som arbetssätt och arbetsformer utvecklas.

I intervjuer med olika personalkategorier i skolan framkommer att den pedagogiska organisationen fungerar bra och att lärarna uppskattar det frirum som lagorganisationen innebär. Emellertid framgår också att lagens självständighet ibland leder till att lagen fattar beslut i frågor som indirekt eller direkt berör hela skolan, exempelvis när det gäller elevernas frånvaro o.dyl. En viss konkurrens kan även uppstå om resursfördelning mellan lagen eftersom varje lag värnar om sina resurser med utgångspunkt i uppdrag/åtaganden för respektive utbildningsprofil. Av intervjuerna framgår också att rektorns roll och funktion som pedagogisk ledare inte är så tydlig eller uttalad i skolan och att rektorn inte uppfattas som en starkt pådrivande kraft av all personal i dessa sammanhang.

Inspektörerna bedömer att skolans lagorganisation i huvudsak fungerar väl och är till gagn för skolverksamheten. Samtidigt ser inspektörerna en risk med att lagen i alltför stor utsträckning tillåts leva "sina egna liv" utan ett tydlig pedagogisk ledarskap, där rektorn har och tar initiativet genom att peka ut "färdriktningen" för hela skolan. Utan ett övergripande pedagogiskt ledarskap kan den nuvarande lagorganisationen, enligt inspektörerna, på sikt leda till att varje lag blir "en skola i skolan" och att den pedagogiska utvecklingen för skolan som helhet, eller skolans gemensamma intressen och hållning i olika frågor, blir underordnad lagens ställningstaganden. Inspektörerna bedömer därför att rektorns funktion och ansvar som pedagogisk ledare för skolan bör förtydligas och utvecklas.

Uppföljning av elevernas kunskapsutveckling sker kontinuerligt genom enkätundersökningar till elever och föräldrar. Skolan lägger också stor vikt vid att följa upp elevernas sociala utveckling genom regelbundna mentorssamtal, arbete med olika modeller för individuell studieplanering (KOLL och "Tennisplanen") samt återkommande avstämningar och diskussioner i utbildningslagen.

I Jällaskolans kvalitetsredovisning för år 2004 presenteras skolans mål och åtgärder för uppföljning inom områdena kunskaper - bedömning och betyg, normer och värden, elevernas ansvar och inflytande, utbildningsval – arbetsliv och samhällsliv. För gymnasiesärskolan finns en separat kvalitetsredovisning. Denna tar i tillämpliga delar fasta på samma mål som gymnasieskolan.

Själva arbetet med kvalitetsredovisningen har drivits av skolledningen. Därefter har ledningsgruppen, lagen och skolans samverkansgrupp delgivit kvalitetsredovisningen och haft möjligheter att lämna synpunkter. Slutligen har ett utkast presenterats på skolkonferensen. Inspektörerna uppfattar att arbetet med kvalitetsredovisningen är förhållandevis väl förankrat i skolan. Emellertid är skolans arbete med elevernas kunskapsutveckling i riktning mot läroplanens mål att sträva mot inte tillräckligt synliggjort eller systematiserat enligt inspektörerna. Detsamma gäller för skolans arbete med demokratiuppdraget som endast berörs kort i kvalitetsredovisningen. Detta får till följd att resultaten av skolans insatser inom nämnda områden blir svåra att utläsa. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör ta ställning till hur detta kan utvecklas till det bättre och lyftas fram i kvalitetsredovisningen.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolans ledningsorganisation fungerar bra. Dock bör rektorns funktion och ansvar som pedagogisk ledare för skolan förtydligas och utvecklas. Ett annat utvecklingsområde är att systematisera och lyfta fram skolans arbete med såväl elevernas kunskapsutveckling i riktning mot läroplanens mål att sträva som med demokratiuppdraget ytterligare i kvalitetsredovisningen.

5. Tillgång till utbildning och omsorg

Jällaskolan erbjuder ett nationellt program, ett individuellt program, gymnasiesärskola och Vuxenutbildning. Inom det nationella programmet Naturbruksprogrammet finns profilerna hästhållning, djurvård, jord-/skogsbruk och naturvetenskap. Individuellt program har inriktningen praktiskt naturbruk och gymnasiesärskolan har profilerna jord – skog – trädgård och jord – skog – trädgård – djur. Vuxenutbildning har profilerna hästhållning, skogsbruk, djur- vård, jordbruk – driftsledning.

Inspektörerna bedömer att tillgången till utbildning är god vid Jällaskolan och att eleverna erbjuds individuella val i enlighet med vad som fastslås i författningarna.

Avgiftsfri utbildning

Av författningarna framgår att utbildningen i gymnasieskolan skall vara avgiftsfri för eleverna. Detta innebär att eleverna skall ha tillgång till läromedel och annat material som en tidsenlig utbildning förutsätter. Endast enstaka, obetydliga kostnader medges för inslag i utbildningen enligt författningarna.

Inspektionen visar att Jällaskolan inte är avgiftsfri. Bland annat förekommer kostnader för så kallade grafräknare på mellan 800 och 1000 kronor. Nämnda kostnader hänför sig till sådant material och sådana aktiviteter som är att betrakta som inslag i utbildningen och överstiger vad som i författningarna avses med obetydlig kostnad. Frågan om avgifter bedöms i den sammanfattande rapporten för gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och vuxenutbildningen.

Information om utbildning

Elever och föräldrar uppger att skolans information om aktuella gymnasieprogram, olika valmöjligheter inom utbildningen, mål, innehåll och arbetsformer är av god kvalitet.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att tillgången till utbildning är god vid Jällaskolan liksom skolans information om de program och valmöjligheter som står till buds.

6. Resurser

Personalens kompetens och kompetensutveckling

De lärare som undervisar i skolan skall enligt författningarna ha en utbildning avsedd för den undervisning de huvudsakligen bedriver. Vidare anges i författningarna att kompetensutveckling skall anordnas för den personal som har hand om utbildningen.

Flertalet av de lärare som undervisar i Jällaskolan är behöriga lärare och undervisar i ämnen som de har utbildning för. Emellertid finns även ett antal lärare i skolan som inte formell lärarbehörighet. Dessa lärare undervisar nästan uteslutande i skolans karaktärsämnen och har som regel både gedigna, dokumenterade ämneskunskaper och mycket lång yrkeserfarenhet inom de ämnen som de bedriver undervisning. Inspektörerna uppfattar att skolan har lagt ner betydande arbete på att försöka rekrytera behöriga lärare i samtliga ämnen, men detta har visat sig vara mycket svårt. Även om skolans insatser i detta sammanhang hittills inte givit önskat resultat, vill inspektörerna framhålla vikten av att skolan oförtrutet fortsätter sina ansträngningar att rekrytera behöriga lärare.

Beslut om kompetensutvecklingsinsatser fattas i första hand inom de olika lagen. Möjligheter finns också för lagledarna och lärarna att vända sig till skolläningen om extra resurser behövs för särskilda kompetensutvecklingsinsatser. Utöver den kompetensutveckling lagen själva väljer att genomföra förekommer också viss gemensam kompetensutveckling för hela skolan. Exempel på gemensamma kompetensutvecklingsinsatser är gästföreläsningar kring valda teman, datakunskap, källsortering/miljö, och samtalsmetodik. Personalen deltar även i fortbildning som samordnas mellan naturbruksskolorna i Mellansverige.

Inspektörerna bedömer att lärarnas kompetens och den kompetensutveckling som erbjuds i stort ligger i linje med författningarnas krav och att skolan fortlopande gör vad som är möjligt för att rekrytera lärare med formell behörighet.

Läromedel, pedagogiska materiel, utrustning, skolmåltider och lokaler

De läromedel och övrigt material som används i undervisningen är tidsenliga och anpassade till såväl läroplan som kursplaner. I skolan finns också ett bibliotek. Tillgången till material bedöms av inspektörerna som god.

Skolans lokaler är väl avpassade för elever med funktionshinder och bedöms i allt väsentligt som ändamålsenliga. Lokalerna lämpar sig bra för lärande både i större och mindre gruppkonstellationer.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolans personella och materiella resurser är goda och motsvarar de krav som reses i författningarna.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten övergripande är av god kvalitet. Elevernas kunskapsresultat är bra och skolans arbete med såväl demokratiuppdraget som elevernas ansvarstagande prioriteras av personalen. Inspektörerna vill särskilt framhålla skolans arbetssätt och arbetsformer som föredömliga. Inspektionen visar att skolan lägger stor vikt vid elevernas möjlighet att utveckla de kunskapskvaliteter som beskrivs i läroplanen och att arbetet med individanpassning och stöd överlag fungerar väl. Skolans ledningsorganisation fungerar bra liksom arbetet i de olika lagen.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden.

Kunskaper, utveckling och lärande

- Skolans systematiska arbete med uppföljning och utvärdering av elevernas utveckling och lärande i förhållande till såväl läroplanens kunskapsmål som läroplanens mål kring normer och värden bör utvecklas.

Arbetsmiljö och delaktighet

- Skolans gemensamma regler bör förtydligas för eleverna.
- Skolan bör vidta åtgärder för att försäkra sig om att elever inte känner sig kränkta av personal på skolan.

Pedagogisk verksamhet och undervisning

- Skolans uppföljning av utvecklingssamtalen bör utvecklas.

Styrning, ledning och kvalitetsarbete

- Rektorns funktion och ansvar som pedagogisk ledare bör förtydligas och utvecklas.
- Skolans arbete med uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i riktning mot läroplanens mål att sträva och demokratiuppdraget bör lyftas fram ytterligare i kvalitetsredovisningen.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

Arbetsmiljö och delaktighet

- Klassråd finns inte i alla klasser (4 kap. 3 § gymnasieförordningen).

Pedagogisk verksamhet och undervisning

- Det utarbetas inte åtgärdsprogram för alla elever som behöver det (8 kap. 1 a § gymnasieförordningen).

Datum

Ort

2006-01-18

Stockholm

Lee Gleichmann

Gudrun Rendling